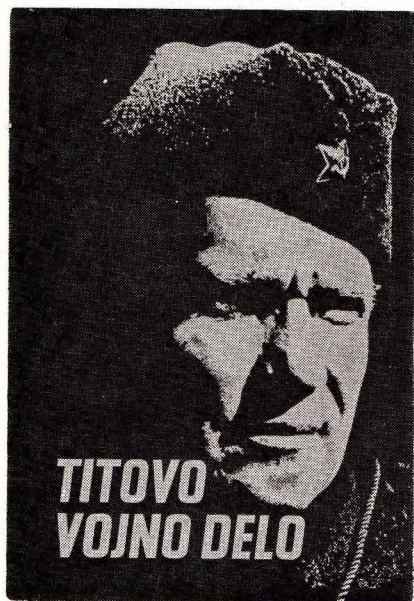

»Priznanje i počast — doktorat vojnih nauka, koji mi dodjeljujete kao vrhovnom komandantu u narodnooslobodilačkom ratu i danas, osjećam ujedno i kao priznanje stotinama hiljada boraca, vojnih i političkih rukovodilaca koji su se hrabro borili u našem narodnooslobodilačkom ratu, a naročito onima koji su u toj borbi i svoj život položili. To je, takođe, priznanje vojnicima i starješinama naših oružanih snaga i svim radnim ljudima i građanima koji danas imaju velikog udjela u izgradnji opštenarodne odbrane. Zbog svega toga izražavam svoje iskreno zadovoljstvo i zahvalnost...«

TITO

U izdanju »Narodne armije« izašla je knjiga TITOVO VOJNO DELO. Knjiga ima dva dela o čijem sadržaju slikovito govore i njihovi naslovi: *Tito — prvi doktor vojnih nauka* i *O Titovom vojnom delu*.

U prvom delu knjige objavljen je najvažniji materijal povodom odavanja još jednog visokog društvenog priznanja vođi Partije i revolucije — dodele titule prvog doktora vojnih nauka u nas: odluka Nastavno-naučno veća Centra visokih vojnih škola o promociji maršala Tita za doktora vojnih nauka; uvodna reč saveznog sekretara za narodnu odbranu *generala armije Nikole Ljubičića* prilikom promocije; obrazloženje odluke o promociji koje je podneo načelnik Centra i govor druga Tita koji je održao povodom promocije.

Drugi deo knjige čine prilozi u kojima istaknute ličnosti našeg političkog i naučnog života, iz različitih uglova, analitički i argumentovano, osvetljavaju autentično i bogato Titovo vojno delo. Autori objavljenih priloga su: *Edvard Kardelj, Kosta Nađ, Džemil Šarac, Pero Morača, Dane Petkovski, Fabijan Trgo, Branko Mamula, Enver Čemalović i Veljko Kadijević.*

Znalačkim izborom i tema i autora i doslednim pridržavanjem utvrđenih kriterija, redakcija ove knjige je uspela da iz svestranog teorijskog opusa i bogatog praktičnog stvaralaštva druga Tita u oblasti vojne nauke i ratne veštine čitaocu pruži one sadržaje koji daju svojevrsnu teorijsku sintezu njegove ličnosti kao organizatora ustanaka i revolucije, stratega narodnooslobodilačkog rata, tvorca i kreatora naše koncepcije opštenarodne odbrane.

Vojna misao i delo druga Tita, kao izuzetne ličnosti našeg vremena, neodvojiv je i dragocen, trajan i neizbrisiv deo bogate vojne teorije i prakse savremenog sveta, i oni, kako je to rekao *general armije Nikola Ljubičić*, zauzimaju izuzetno mesto u njegovom inače svestranom i sveobuhvatnom revolucionarnom stvaralaštvu. »Nema sumnje da je njegova najvažnija odlika — stvaralačka primjena marksističko-lenjinističke nauke u jugoslovenskim uslovima. Kao nadahnuti revolucionar i dosljedan borac za ostvarenje istorijskih ciljeva radničke klase, naroda i narodnosti Jugoslavije, drug Tito je svojom izvanrednom sposobnošću za dugoročno predviđanje društvenih zbivanja uvijek pronalazio realistički koncept i stvarao platformu revolucionarne borbe, koncipirao odgovarajuću strategiju i taktiku KPJ u godinama između dva svjetska rata i u protekle tri decenije mirnodopskog razvoja naše socijalističke zajednice. U svakom istorijskom trenutku uspio je da pronikne u događaje daleko ispred datog trenutka i da pronađe pravi odgovor na sve protivurječnosti i dileme.«

U stvaranju oružanih snaga revolucije Titova strategijska misao i praksa dosegle su najviši domet. Od malih udarnih grupa, partizanskih četa i odreda stvorio je jedinstvenu oružanu silu operativnog i teritorijalnog karaktera, sposobnu za složena borbena dejstva; koncipirao je oružanu borbu koja se karakterisala kombinovanim načinom dejstva i koja je na jugoslovenskim ratištima, u veoma složenim uslovima drugog svetskog rata i u četiri godine ratovanja, doživela punu afirmaciju. I to je omogućilo da sopstvenim snagama oslobodimo zemlju i stvorimo nove društveno-političke odnose, čime je oživotvorena jedna od ključnih komponenata i zahteva Titove strategije vojskovođe i revolucionara — oslonac na sopstvene snage i mogućnosti, na najšire narodne mase, na pokretanje i najšire angažo-

vanje svih ljudskih i materijalnih potencijala u revoluciji, za revoluciju. Na jugoslovenskom tlu nikla je originalna strategija i taktika revolucije i oružane borbe, pri čemu je Tito bio kreator, inspirator i tvorac naših pobjeda od prvih julskih ustaničkih dana, preko preraštanja ustanka u narodnooslobodilački rat i revoluciju, do složenih operacija za oslobođenje zemlje, u kojima je naša armija stala uz bok savezničkih armija, povezala front od Mađarske do Italije i dala značajan doprinos pobjedi antihitlerovske koalicije. U tako složenim uslovima Tito je u istoriju ratova ušao »kao komandant koji se hvatao u koštac s nemogućim, koji nije znao za poraz i za koga nije bilo bezizlaznih situacija;« on je, i pored sve složenosti uslova u kojima je rukovodio oslobodilačkom armijom, »stvarao za svaku etapu razvoja ne samo adekvatnu vojnu organizaciju već i njenu teoriju«.

Doprinos druga Tita u razvoju savremene ratne vještine ogleda se kako u načinu organizovanja i razgaranja oružane sile revolucije tako i u načinu njene primene — u njenoj strategiji, operatici i taktici. Suština koncepcije opštenarodnog odbrambenog rata jeste u oslanjanju na celokupne snage naroda, koje su stvaralački došle do izražaja u svim uslovima i etapama ustanka, i tokom celog oslobodilačkog rata i revolucije. Taj princip drug Tito dosledno sledi i posle oslobođenja, kako na frontu izgradnje oružanih snaga tako i u svim drugim društvenim procesima i preobražajima. U tom kontekstu valja posmatrati ceo proces područjavanja odbrambenih poslova, u kome se ostvaruju trajni interesi radničke klase, njen revolucionarni čin dezalijenacije. Zbog toga drug Tito stalno ističe da »koncepcija opštenarodne odbrane nije ništa drugo nego dosljedna i odlučna primjena velikih iskustava iz narodnooslobodilačkog rata u našim sadašnjim uslovima.«

Titove ideje i ostvarenja u oslobodilačkom ratu i socijalističkoj revoluciji rađali su se, primenjivali i potvrđivali u stalnim borbama, dokazujući svoju životvornost u ognju rata, obogaćujući teoriju marksizma-lenjinizma novim idejama, novim iskustvima i saznanjima, tako da danas predstavljaju osnov naše koncepcije i doktrine ONO i strategije oružane borbe.

Obrazlažući Odluku Nastavno-naučnog veća Centra visokih vojnih škola o promociji maršala Tita za doktora vojnih nauka, načelnik Centra naglasio je da je Tito »svoje vojno delo utemeljio na filozofskim, idejnim i političkim osnovama marksizma i na rastućoj snazi radničke klase i svih naprednih snaga u oslobodilačkoj i revolucionarnoj borbi i odbrani nezavisnosti«.

Od najvažnijih sadržaja veoma bogatog Titovog vojnog stvaralaštva u Odluci su istaknuti:

- podigao je naše narode na ustanak i oružanu borbu u kojoj su izvojevali najveću pobjedu u svojoj historiji;

- u NOR-u je ostvario jedinstvo nacionalnooslobodilačkih i klasno-socijalnih ciljeva i težnji naroda, čime je otkrio nov put u borbi za socijalizam, vezujući klasne i nacionalne interese radnih masa — seljaštva i inteligencije, za interese radničke klase i njene avangarde;

- stvorio je koncepciju opštenarodne odbrane kao celovit idejni, klasno-socijalni i politički pogled na rat i odbranu zemlje;

- stvorio je i izgradio nove revolucionarne oružane snage revolucije, sposobne da pobjede u ratu i spremne da brane tekovine socijalizma;

- izgradio je originalnu ratnu vještinu.

Titova originalna ratna vještina izraz je dijalektičkog jedinstva političke i vojne strategije, društveno-ekonomskih, moralno-političkih i vojnih činilaca rata i oružane borbe. Njena je snaga u jedinstvenom naporu oružanih snaga i naroda u oružanoj borbi i svim drugim oblicima borbe i otpora, a glavna obeležja su joj:

- primarna uloga čoveka, koji je bio i ostao najvažniji činilac rata i oružane borbe;

- ofanzivnost i u uslovima nepovoljnog odnosa snaga;

- pretvaranje celokupnog jugoslovenskog prostora u jedinstveno ratište;

- manevar i pokretljivost u strategijskim, operativnim i taktičkim razmerama radi brzog prenošenja težišta borbenih dejstava i dovođenja sopstvenih snaga u povoljan položaj;

- nametanje neprijatelju sopstvenih oblika i načina vođenja oružane borbe, što se postiže stalnim kombinovanjem raznovrsnih načina borbenih dejstava u zahvatu fronta i u pozadini neprijatelja, čime se obezbeđuje maksimalno ispoljavanje sopstvenih prednosti, dok je neprijatelj prisiljen da prihvati borbu i u uslovima koji su za njega nepovoljni;

- stalni razvoj partizanske taktike od jednostavnijih oblika gerilskih dejstava do najsloženijih savremenih bojeva.

Označavajući Titovu strategiju oružane borbe kao strategiju pobjede, general Jovanović naglašava njene osnovne karakteristike:

- ne priznaje bezizlazne situacije;

- izražava odlučnu rešenost na odbranu svake stope zemlje;

- omogućava maksimalno jedinstvo oružane borbe, kao odlučujućeg oblika borbe, i svih drugih oblika suprotstavljanja agresoru;

— obezbeđuje vođenje dugotrajnog rata sa osloncem na sopstvene snage.

Iz toga se zaključuje da je »naša savremena strategija opštenarodne odbrane realna snaga odvrćanja i efikasno sredstvo za odbranu od svake vrste oružane agresije ili drugih oblika agresivnih pretnji i pritisaka.«

Titov govor prilikom promocije čini četrdesetak stranica ove knjige. Njegov sadržaj je inače poznat široj javnosti, pa za ovu priliku ostanimo samo pri tome da ga, zbog dubine misli izraženih u njemu, zbog vrednosti pouka i trajnosti poruka, neće moći mimoći niko ko se iole ozbiljnije bavi savremenom vojnom teorijom i praksom, ko želi da pronikne u suštinu naše revolucije, ko se bavi poslovima iz domena opštenarodne odbrane. A iz teksta smo, na početku ovog prikaza, izdvojili i predočili čitaocima samo jedan stav iz koga izbija i zrači ona iskrena Titova humanost, duboka ljubav i priznanje za sve njegove saborce i saradnike u brojnim i teškim bitkama u ratnom periodu i posleratnoj izgradnji oružanih snaga i zemlje, dakle borcima i ljudima sa kojima je drug Tito uvek delio sva priznanja i sve uspehe.

U studiji druga *Edvarda Kardelja »Politička i vojna strategija narodnooslobodilačkog ustanka i socijalističke revolucije u Jugoslaviji i Titova stvaralačka uloga u njenom koncipiranju i realizovanju«* — dobili smo opširno (gotovo 90 stranica) i novim idejama, zanimljivim činjenicama i originalnim zaključcima bogato štivo koje omogućava šire pronicanje u Titovu strategijsku misao, iziskuje i nagoveštava nove istraživačke napore, obezbeđuje osnovu za dalji teorijski rad.

Drug Kardelj je obrazložio društveno-istorijsku suštinu i izvorišta revolucionarne strategije i taktike KPJ, na čijoj osnovi se razvila i vojna strategija u narodnooslobodilačkom ratu. Naime, Tito je uočio da klasična teorija oružanog ustanka i revolucije koja je bila pod uticajem oružanih borbi radničke klase u XIX veku i, posebno, oktobarske revolucije, a pred rat je dominirala u Kominterni i mnogim komunističkim partijama, ne odgovara novim svetsko-istorijskim uslovima, da su novi društveno-politički odnosi u Evropi, a posebno u Jugoslaviji, koja je kao i veći deo evropskih država postala žrtva fašizma, sasvim drukčiji i da traže aktivnu ulogu masa i rukovodeću ulogu radničke klase i avangarde, kao snage koja je otvarala perspektivu ne samo pobeđe nad fašizmom već i nacionalnog i socijalnog oslobođenja radnih ljudi i naroda. Tito je dokazao da se nepri-

jatelj može pobediti samo novom, originalnom strategijom i taktikom oslobođenom klasičnih teorija i dogmatskih prenošenja iskustava iz oktobarske revolucije, oslobođenom klasične teorije po kojoj je težište oružanog ustanka moralo biti u gradovima, a on, po pravilu, treba da izraste iz štrajkova i demonstracija. U tome je došlo do sinteze političke i vojne strategije, jer Tito je jednovremeno bio politički vođa revolucije i vojni komandant oružanih snaga. On je u najsloženijim vojno-političkim uslovima duboko shvatio povratnu spregu i apsolutnu uzajamnu vezanost političke i vojne strategije. Shvatio je da se »samo odgovarajućom politikom moglo u masama stvoriti uverenje u mogućnost i nužnost ustanka, odnosno od naše politike i poverenja masa u tu politiku zavisilo je da li će naš ustanak zaista imati, to jest stvoriti svoju vojsku. I obrnuto, samo odgovarajućom vojnom strategijom, bilo je moguće izgraditi u svesti masa uverenje da se oružjem može postići pobjeda. Tito nikada nije bio samo vojnik, a da istovremeno nije bio i političar; i nikada nije bio samo političar, a da istovremeno nije bio i vojnik.

A zatim, Tito je uvek bio revolucionar-realista. Tito je bio svestan da rezultati politike naše partije ne zavise od lepo sročениh proglašenja i rezolucija, bez obzira na to što je i o tome trebalo voditi računa. Tito je polazio pre svega, od toga da se dobrom i uspešnom može smatrati samo ona politika, odnosno politička i vojna strategija koja zaista daje konkretne rezultate u borbi za takav odnos moći društvenih i političkih snaga koji će se razvijati u korist narodno-oslobodilačkog ustanka, što je objektivno vodilo — iako to nikad nismo isticali — i jačanju vodeće uloge snaga demokratske i socijalističke revolucije.«

Zbog toga se u našoj zemlji, po prvi put u Evropi, radnička klasa sa KPJ na čelu i u savezu sa seljaštvom i naprednom inteligencijom — pojavila kao vodeća snaga narodnooslobodilačkog rata, što je dalo pečat vojnoj strategiji u toku rata i celokupnom posleratnom razvoju naše odbrambene politike izražene u koncepciji opštenarodne odbrane, a upravo toj strategiji Tito je dao svoj presudan stvaralački doprinos.

Sa razmahom oružane borbe se, po Kardelju, odvijao i sa njom ispreplitao i »revolucionarni proces dubokih društvenih prestrojanja koja su, u krajnjem rezultatu, socijalističku revoluciju činila neminovnom i pobedonosnom. Stvaralačka uloga Tita u narodnooslobodilačkom ratu je, između ostalog, i u tome što je znao da otkriva oba ta elementa u zbivanjima u našoj stvarnosti i što je na takvim sazna-

njima pokretao inicijativu za akciju koja je odgovarala uslovima u kojima smo se mi, jugoslovenski komunisti i radnička klasa, u datom trenutku morali boriti».

Obezbeđenje i ostvarivanje vodeće uloge KPJ je bio sastavni deo naše političke i vojne strategije u ustanku i tokom celog NOR-a i revolucije, ali ona tu svoju ulogu, kako naglašava drug Kardelj u svojoj studiji, »nikada nije isticala kao nekakvo pravo na monopol u političkom rukovođenju narodnooslobodilačkim pokretom«. Naprotiv, »borili smo se za širok i dobro organizovan narodnooslobodilački front, odnosno pokret sposoban da bude vrhovni odlučujući organ narodnooslobodilačke borbe«, a Partija se, ističući svoju vodeću ulogu, u stvari borila za to da »narodnooslobodilački pokret bude organizovana i jedinstvena akciona snaga, a istovremeno i za to da, s obzirom na nacionalno izdajstvo vrhova stare Jugoslavije, odlučujući pečat tom pokretu daje revolucionarno-demokratski organizovan sam narod, odnosno, pre svega, čvrst savez radnika, seljaka i demokratske inteligencije».

Partija je, u stvari, kako zaključuje drug Kardelj, »morala da vodi računa o tome da jedina snaga koja može dosledno da vodi rat i da pobeđi u njemu jeste upravo savez radnika, seljaka i demokratske inteligencije povezanih sa osnovnim slojevima naroda«. Pri tom je bila duboko svesna da se ni radnici, ni seljaci, ni demokratska inteligencija neće boriti u NOR-u niti podnositi žrtve ako im je perspektiva —obnavljanje starog režima, iz kakvih je saznanja, u određenim periodima rata, izvlačila odgovarajuće zaključke za svoju političku strategiju i taktiku. Takve, ispravne zaključke bilo je utoliko lakše izvlačiti što je drug Tito od početka »isticao da komunisti ne mogu da se bore sami, nego jedino zajedno sa narodom i na čelu naroda, a da oblik te borbe može da bude samo narodnooslobodilački ustanak«; da je jedna od nužnosti i pretpostavki za pobeđu u revoluciji — »kombinovanje narodnooslobodilačke političke platforme sa platformom demokratskih, socijalnih težnji narodnih masa, pre svega radničke klase, seljaka i demokratske inteligencije».

U svojoj studiji drug Kardelj je ukazao i na još nedovršene poslove i zadatke naše vojne nauke i istoriografije kada je u pitanju teorijsko uopštavanje i istorijsko izučavanje Titovog vojnog dela. »Kad je reč o našoj vojnoj strategiji, čini mi se da još nemamo jednu svestranu analizu te strategije u svetlosti društveno-istorijskih zbivanja savremene epohe, pa i uloge Tita i Komunističke partije Jugoslavije u stvaranju i praktičnoj primeni te strategije. Imam utisak da su u tom pogledu ponekad neke analize pod uticajem projekcija ka-

snije nastalih shvatanja i pogleda na prošlo vreme. Bilo je čak perioda kada su se neki autori takvih analiza počeli stideti što smo u vreme narodnooslobodilačkog rata bili partizani, a ne 'regularna armija'. A to je bila jedna od najvećih vrednosti našeg narodnooslobodilačkog ustanka i revolucije. Neki su pokušavali po svaku cenu da dokažu kako smo od početka bili nekakva regularna armija koja je vodila svoju politiku, zaboravljajući da je Narodnooslobodilačka vojska u svim fazama svog razvoja bila armija narodnog ustanka i socijalističke revolucije. U stvari, i u ovom slučaju rat je bio samo produžetak politike drugim sredstvima.«

Drug Kardelj je ukazao i na neka pitanja naše savremene istoriografije, naročito kada se bavi političkom i vojnom strategijom naše revolucije. On naglašava da ima slučajeva da se »neretko vrši projekcija današnjih ideoloških i političkih shvatanja pojedinih istoričara na prošlost i izvode određeni zaključci koji po svojoj suštini nisu identični sa stvarnošću. Time takvi istoriografi padaju u grešku jer zanemaruju analizu osnovnih dugoročnih društvenih i političkih kretanja u Jugoslaviji koja su bila odlučujući činilac u određivanju političke i vojne strategije Komunističke partije Jugoslavije kako pred drugi svetski rat tako i u vreme naše narodnooslobodilačke borbe i socijalističke revolucije.«

Od tako nenaučnog pristupa, nedoslednosti i jednostranosti može biti samo štete, jer »ako se strategija i taktika naše partije ne sagledaju u celini i ako se na taktiku ne gleda kao na oblik primene određene strategije u izmenjenim uslovima, onda se ne može dati prava ocena pojedinačnog dokumenta ili događaja iz narodnooslobodilačkog rata, odnosno pojedinačni dokumenti ili događaji, uzeti svaki za sebe, mogu dati sasvim iskrivljenu sliku onoga što se stvarno zbivalo.«

Lik druga Tita kao organizatora ustanka, vojskovođe i stratega oslobodilačkog rata i revolucije, kreatora originalne ratne veštine čiji je osnovni princip bio oslanjanje na sopstvene snage — osvetljen je u prilogima generala armije *Koste Nađa*, *Pere Morače* i *Fabijana Trge* — general armije Nađ piše o Titu kao vojskovođi oslobodilačkog rata, istoričar Morača o Titovoj koncepciji narodnooslobodilačkog rata, general-potpukovnik Trgo o oslanjanju na vlastite snage kao bitnom obeležju Titove strategije.

Za moto svog priloga »*Borbeni moral — odlučujući činilac Titove strategije*« general-pukovnik *Dane Petkovski* je uzeo jednu od misli koje je drug Tito izrekao povodom 25. godišnjice »Vojnog dela«: »Svijest naših boraca i cijelog naroda proizlazila je iz društvene suštine našeg oslobodilačkog rata i karaktera revolucije. Moralno-poli-

tička snaga i svijest naših boraca i naroda proizilazili su iz pravednih ciljeva i jasne perspektive revolucije, jer su svi naši borci i narod čvrsto vjerovali u te ciljeve, u sopstvene snage i u pobjedu...»

U ovom prilogu se posebno ukazuje na činjenicu da je borbeni moral naroda i oružanih snaga u NOR-u, dakle u veoma složenim vojnim i političkim uslovima, bilo moguće razvijati i jačati »svestranim delovanjem, pre svega, Komunističke partije, a i ostalih društvenih organizacija,« pri čemu je za širenje ustanka i razvoj oružane borbe »bilo presudno što je rukovodstvo narodnooslobodilačkog pokreta, s Titom na čelu, pravilno ocenilo sve činioce koji na različite načine utiču na moralno-političko stanje i borbeno raspoloženje naroda i Narodnooslobodilačke vojske. Zahvaljujući tome, kao i pravilno usmerenoj i široko razvijenoj političkoj aktivnosti, u izgrađivanju borbenog morala u narodnooslobodilačkom ratu došla je do punog izražaja sveukupnost društvenih, vojnih, istorijskih, geografskih, psihofizičkih i drugih činilaca.«

Autor ukazuje da su borbene Titove parole o jačanju bratstva i jedinstva i da nema povratka na staro — u najvećoj meri odražavale duh naše revolucije u kojoj je Tito i u najtežim situacijama ispoljavao humanizam, brigu za ljude, za izgrađivanje pravilnih međuljudskih odnosa u jedinicama, za jačanje veza boraca sa narodom, za organizovanje što bogatijeg partijsko-političkog rada, itd.

U svom prilogu »*Titovo stvaralaštvo svestrano kao revolucija*« general-pukovnik Džemil Šarac argumentovano analizira doprinos druga Tita u svim našim revolucionarnim dostignućima tokom poslednjih nekoliko desetljeća i u sadašnjim naporima našeg radničkog pokreta i svih naših naroda i narodnosti u izgrađivanju socijalističke, samoupravne i nesvrstane Jugoslavije, što podrazumeva stalne bitke za neprekidno produbljivanje borbe za ekonomsku i nacionalnu ravnopravnost, jačanje bratstva i jedinstva, izgrađivanje i ostvarivanje koncepcije opštenarodne odbrane, itd. Upravo dokazujući da je Titovo revolucionarno stvaralaštvo svestrano kao što je i naša revolucija svestrana, general Šarac piše: »Mi, vojnici komunisti u svakodnevnoj djelatnosti posebno se nadahnjujemo prateći i upoznavajući Titovu vojnu misao i učestvujući u njenoj dogradnji i realizaciji. To smo činili u narodnooslobodilačkom ratu, to činimo i danas, stalno dograđujući i ostvarujući koncepciju opštenarodne odbrane.

U razvijanju i oživotvorenju sistema opštenarodne odbrane stalno se otkrivaju i koriste nove mogućnosti, što je rezultat naše socijalističke samoupravne izgradnje i napora da pronađemo optimalna rješenja za probleme koje bi nam nametnuo agresor, naročito u naj-

težim varijantama rata. Sve što činimo logičan je nastavak naših najboljih tradicija, posebno narodnooslobodilačkog rata i socijalističke revolucije. Koristimo se i dragocjenim iskustvima drugih oslobodilačkih i revolucionarnih ratova.«

Admiral Branko Mamula u prilogu »Stvaranje i razvoj ratne mornarice i pomorstva — nerazdvojni dio Titovog stvaralaštva« i general-pukovnik avijacije Enver Čemalović u prilogu »Titov odlučujući udeo u stvaranju jugoslovenskog ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane« iznose podatke o kreativnoj ulozi Vrhovnog komandanta u stvaranju i razvoju ova dva vida naših oružanih snaga koji upravo ove godine slave više od trideset godina svog delovanja na jačanju odbrambene moći naše zemlje pod rukovodstvom druga Tita koji im je posvećivao punu brigu prvog vojnika Partije i revolucije od njihovih početaka u toku NOR-a do stvaranja jake, moderno koncipirane i opremljene Ratne mornarice i Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane. Admiral Mamula naglašava da »nerazdvojni dio Titovog teorijskog i praktičnog stvaralaštva, vojne misli i djela predstavlja i sve ono što je on učinio za stvaranje i razvoj ratne mornarice i pomorstva i za afirmaciju SFRJ kao pomorske zemlje.« General Čemalović, pak, navodi činjenicu da istorija oslobodilačkih i revolucionarnih ratova ne poznaje primera da se u tako osobenim i složenim uslovima stvaralo ratno vazduhoplovstvo kao što je to slučaj sa našim, koje se stalno usavršava i modernizuje, za šta drug Tito pokazuje izuzetan interes, stavljajući pred naše vazduhoplovce dva osnovna zadatka: »prvo — borba za visoko moralno-političko jedinstvo, idejnu izgrađenost i usmjerenost svih pripadnika RV i PVO u duhu samoupravnog socijalizma i, drugo — nužnost visoke tehničke obrazovanosti svih pripadnika RV i PVO u cilju usvajanja vaše vrlo skupe tehnike i njene upotrebe u borbenim dejstvima.«

General-pukovnik Veljko Kadijević u prilogu »Tito — tvorac naše savremene koncepcije opštenarodne odbrane«, polazi od istorijske geneze, iskustva i kontinuiteta naše odbrambene koncepcije, osvećuje ulogu druga Tita u stvaranju i kreiranju naše savremene koncepcije opštenarodne odbrane čiji je inicijator i tvorac. Autor naglašava da su sva filozofska, istorijska, društveno-politička i vojnostručna istraživanja, studije i rasprave nepobitno dokazale da je Tito, oslanjajući se na marksističku nauku i na revolucionarna iskustva KPJ, izgradio našu originalnu doktrinu narodnooslobodilačkog rata i revolucije, pri čemu je razvoj »oslobodilačkih i revolucionarnih pokreta posle drugog svetskog rata dokazao zakonomernost, a ne slučajnost nastajanja naše doktrine.« U prilogu se ukazuje na činjenicu da su

bitne postavke doktrine ONOR-a u Jugoslaviji »odrazile ne samo naše opšte i specifične zakonomernosti borbe već su u isto vreme anticipirale i neke osnovne zakonomernosti razvoja društva uopšte putem oslobodilačkih i revolucionarnih ratova nakon drugog svet-skog rata.«

General Kadijević naglašava da je drug Tito, naročito posled-njih godina, »u više navrata izložio osnove koncepcije opštenarodne odbrane i davao smernice za rad na njenom ostvarenju. Zahtevi koje je drug Tito postavljao i stavovi od kojih je polazio u izgradnji naše savremene koncepcije opštenarodne odbrane veoma su svestrani. A najvažniji među njima su: naša savremena koncepcija opštenarodne odbrane svoje poreklo i osnove ima u narodnooslobodilačkom ratu; ona uvek mora ostati naša i temeljiti se na našim uslovima; ona mora biti okrenuta budućnosti i prihvatiti najsavremenija dostignuća društva, nauke, tehnike, vojne misli i prakse.«

Socijalistička samoupravna i nesvrstana Jugoslavija, naglašava autor, može voditi samo odbrambeni rat, što je imanentno njenom društvenom biću i trajnoj spoljnopoličkoj orijentaciji. »Sve pripre-me zemlje, uključujući, naravno, i oružane snage, usmerene su na to da se borimo na svojoj zemlji. To bitno utiče na mnoga konkretna rešenja — od izbora oblika oružane borbe, preko strategije i taktike, organizacije oružanih snaga, rukovođenja i komandovanja, do izbora sistema pozadinskog obezbeđenja.

U vezi sa ovom postavkom naše koncepcije svakako treba istaći da odbrambeni karakter rata ne znači i defanzivnu strategiju i tak-tiku borbe ...«

U ovom prilogu je razrađena i Titova misao koju on često ističe — da naša koncepcija opštenarodne odbrane, pored odbrambene, ima i funkciju kohezionog i stabilizirajućeg faktora u našem društvu. Uz to, autor razrađuje faktore koji su uslovili da se koncepcija opštena-rodne odbrane »posebno razvijala i jačala poslednjih godina«, pri čemu, kao prvi i najvažniji razlog, navodi povoljne unutrašnje uslove »razvoja samoupravnog socijalističkog društva kao najpovoljnijeg društvenog sistema za izgradnju ovakve koncepcije odbrane kakva je naša«, ali ne potcenjuje ni bitan uticaj »pojačanih spoljnih opas-nosti izazvanih razvojem međunarodne situacije, posebno ratovima na Bliskom istoku, mogućnostima lokalnih ratova u Evropi i primene drugih oblika pretnji i pritisaka iz arsenala »specijalnog rata«.

Zahvaljujući inicijativi izdavača i kreativnom naporu redakcije, javnost je u ovoj knjizi izdatoj u godini obeležavanja 40. godišnjice dolaska druga Tita na čelo KPJ i njegovog 85. rođendana, dobila bo-

gat materijal za sagledavanje svestranog Titovog dela, što omogućava dublje pronicanje i u njegovo stvaralaštvo u oblasti vojne nauke i ratne veštine. To je od posebnog značaja za sve one koji se tim problemima šire bave, jer će ideje, podaci, razmišljanja, otvorene teme, i dr. sadržani u ovoj knjizi svakako biti podsticaj za dalje napore u razvoju naše vojnoteorijske misli i u oživotvorenju koncepcije opštenarodne odbrane.

Redakcija: *Stevo Maoduš* (urednik), *Pero Morača*, *Mensur Seferović*, *Mirko Tomić*.

Izdavač: »Narodna armija«, Beograd, 1977. godine.

MIHAJLO VUČINIĆ

